

Jarl Stormbom

KOLME PRESIDENTTIÄ - KOLME ERILAISTA IDENTITEETTIÄ

Äiti, äiti, katso komeata sotamiestä, huudahdin pienenä poikana 30-luvun Hangossa, kun kävelimme Kulmakatua pitkin ja marsalkka Mannerheim tuli vastaan kadun toisella puolella. Mannerheim tervehti tekemällä kunniaa. Hänet nähtiin aika usein Hangossa, kun hänellä oli kesähuvilansa eräällä saarella lähellä Neljän tuulen tupaa, minka hän myös oli perustanut. Siihen aikaan ja vielä 40-luvulla oli kodeissa ja kouluissa valokuvia Mannerheimista ripustettu seinälle, sama koskee hänen päiväkäskyjään. Taiteilijat piirsivät Mannerheim-piirroksia ja tauluja. Tunnetuin lienee Gallen-Kallelan öljymaalaukset Mannerheimista (1929), nyt Mannerheim-museossa Kaivopuistossa. Taiteilija teki toisenkin kokovartalokuvan hänestä. Gallen-Kallela oli Mannerheimin adjutantti 1919 ja tunsikin hänet täten lähemmin. Eero Järnefeltin muotokuva Mannerheimista (1922) on kolmas kuuluisa Mannerheim-kuva. Sitten oli enemmän kansanomaisia taidekuvia.

Olen tutustunut Mannerheimiin myös kirjallisuudessa, koska Mannerheim elää renessanssikaudesta. Sitä vastoin olivat Relander ja Svinhufvud lähes tuntemattomia minulle, kunnes rupesin tutkimaan heitä. Kuitenkin Ukko Pekka -siltä lähellä Naantalia muistuttaa hänestä, kuten myös eräs höyrylaiva Turussa ja Relander-koti Vantaan Jokiniemessä mahdollistaa tutustumisen Relanderiin (Pajamäki, J 1994). Olen tietenkin käynyt paitsi Mannerheimin kotimuseossa myös hänen lapsuudenkodissaan Louhisaaren linnassa. Kaikesta tästä on kasvanut kuva ja käsitys kolmesta presidentistä, joten voin kuvailla ja jonkin verran analysoida heidän roolejaan ja identiteettiään.

Suomenruotsalainen? Kysymys siitä, voiko suomenruotsalainen

tulla Tasavallan Presidentiksi, tuli ajankohtaiseksi kolmessa vaiheessa, nimittäin kun Mannerheim valittiin presidentiksi 1944, kun Fagerholm kilpaili Kekkonen kanssa 1956 ja viime presidentinvaaleissa, kun Elisabet Rehn kamppaili Ahtisaaren kanssa. Mannerheim kyllä valittiin poikkeuslailla. Kysymys voidaan myös asettaa näin: Onko joku tähän saakka toimineista presidenteistä ollut suomenruotsalainen? Tähtään nyt erityisesti L.K. Relanderiin, P.E. Svinhufvudiin ja C.G.E Mannerheimiin. Ståhlberg-suku on sopivasti kaksikielinen, mutta Tasavallan ensimmäinen Presidentti Kaarlo Juho Ståhlberg oli ennen kaikkea suomenkielinen (Kataja, A 1994) Tässä kohdin on huomautettava, että tiedemiesten mukaan yksilö voi omaksua tai omistaa kaksi identiteettiä tai useitakin. Tässä artikkelissa on identiteetin paras tunnus oma kieli, mutta oikeastaan tulee myös huomioida määrätty kulttuuripyrkimys.

Katsotaan, täyttävätkö presidentit suomenruotsalaisuuden kriteerit. Silloin tutustumme heidän rooliinsa, koulutukseensa ja sivistykseensä, uraansa tai karriereeriinsa ja kuten sanottu kieleensä. Vilkaistaan myös ympäristötekijöihin.

L.K. Relander.

Lauri Kristian Relander (1883-1942) oli vv. 1925-31 maamme toinen presidentti. Hän kuului Hämeen Hirvensalmen lukkarisukuun, joka tietenkin oli suomenkielinen (Relander, T 1976). L.K. Relander syntyi Kurkijoella 1883, tuli koulunkäynnin jälkeen v. 1901 ylioppilaaksi Viipurin suomenkielisestä reaalilyseosta, filosofian kandidaatiksi 1905, agronomiksi 1912 ja promovoitin tohtoriksi 1914.

Relander toimi vv. 1908-17 Maataloushallituksen Vantaan (Helsingin mlk:n) Jokiniemessä olevan kasvinviljelyn osaston assistenttina ja ekonomina. 1917-18 hän oli osaston esimies. V. 1906 Relander oli mennyt naimisiin kauppi aantyttären Signe Maria Östermanin kanssa. Hän oli opiskeluaikana Helsingissä asunut tämän perheen luona. Vain kuttaa siltä, että Relander silloin oppi keskustelemaan ruotsiksi ja että

kotikielestä tuli ruotsi, koska puoliso ei osannut suomea. Tytär syntyi 1907 ja sai nimekseen Maja-Lisa ja poika Ragnar Olavi Kristian syntyi 1910. Maja-Lisa kävi koulua Viipurin ruotsinkielisessä tyttökoulussa ja meni v. 1929 naimisiin everstiluutnantti Holger Baeckmanin kanssa. Poika Ragnar Olavi kävi suomenkielistä koulua. Relander oli kansanedustajana 1910-13 ja 1917-19, puhemiehenä 1919 ja 1920-25 Viipurin läänin maaherrana. Silloin hän oli innokas maan- ja puutarhaviljelijä, hänellä oli Pampussaassa (lähellä Viipuria) 500 omenapuuta, suuri kanala ja kaalinviljely. Hän myös möi kaalinpäitään Viipurin kauppatorin rannassa. Relanderit asuivat Tikkurila-vuosina nykyisessä Jugend-tyylisessä METLA-talossa. Heillä oli asuntona ”paviljongin” toinen kerros. Siellä lapset kasvoivat ja isä tutki kasviviljelyä, josta hän myös kirjoitti artikkeleita suomeksi, ruotsiksi ja saksaksi.

Relander liittyi 1912 Tikkurilan Kristilliseen Nuorisoyhdistykseen (Dickursby kristliga ungdomsförening) ja Nuorten Kristilliseen Yhdistykseen (De ungas kristliga förening). Nämä ruotsinkieliset hengelliset yhdistykset toimivat yhdessä. Relander koki silloin uskonnollisen herätyksen. Hän kuului molempien yhdistyksien yhteiseen rakennuskomiteaan ja oli siten mukana rukoushuone Betanian rakentamisessa Tikkurilaan. Vuoteen 1917 hän kuului ensin mainitun yhdistyksen hallitukseen. Tohtorinvaitöskirjan Relander kirjoitti saksaksi Studien über die Verwendbarkeit der Präzipitinreaktion in den Samenprüfung. Tämä käsittelee kasvinjalostustaja ontavallaan kooste hänen koelaitoksen tieteellisiin sarjoihin sisältyvistä artikkeleista.

Ruotsi tuli käyttöön ainakin artikkelissa Något om orsakerna till den varierande vinterhardigheten hos rödklöver af olika härkomst. Kieli-kysymyksessä Relander presidenttinä oli sovitteleva tai tasoittava. Vastakohta oli oma puolue, aitosuomalainen maalaisliitto. Kuitenkin hän teki poliittisen karrierinsa maalaisliitossa. Voi hyvinkin olla, että Relanderia ei valittu uudestaan presidentiksi, koska häntä ei katsottu aitosuomalaiseksi, eikä myöskään hänen ”pohjoismainen” ulkopoliittikkansa sopinut maalaisliitolle, kuten ei monille muillekaan. Relander oli urauurtava tehdessään valtiovierailuja sekä Baltian maihin että pohjoismaihin. Tämän johdosta hän sai haukkumanimekseen Reissu-

Relander, Reslander tai Resander.

Ilmeisesti Relander voidaan luokitella suomenkieliseksi intellektueliksi, jolla samalla oli ruotsalais-pohjoismainen sosio-kulturelli identiteetti. Hänellä oli täten kaksinkertainen identiteetti, joka oli tieteellis-poliittis-kulttuurinen.

P.E. Svinhufvud

Vaikuttaa siltä, että Suomen kolmas Presidentti, Pehr Evind Svinhufvud (1861-1944) on kulkenut samaan suuntaan kuin Relander. Mutta hänellä oli riikinruotsalaiset alkujuuret. Lapsuudesta asti hän tunsi itsensä suomenkieliseksi. Isä, joka oli merikapteeni, kuoli varhain. Muuttaessa perheen kanssa Helsinkiin PES tuli aika lailla ruotsinkieliseen sosiaalikkulttuuriseen elinympäristöön. Svinhufvud polveutui lähinnä sotaisten sukujen Svinhufvudista, joka oli kotoisin Keski-Hämeestä ja vonBeckeristä, joka oli kotoisin Itä-Hämeestä ja Savosta. Useiden kuolemantapahtumien johdosta äidin ja lasten oli pakko 1868 muuttaa Rapola-nimisestä kotikartanosta Helsinkiin. Tämän jälkeen Svinhufvud kävi koulua Svenska normalskolanin ruotsinkielisellä linjalla, vaikka koulussa oli myös suomenkielinen linja; sitä pidettiin epavarmana.

Tultuaan ylioppilaaksi Svinhufvud opiskeli Helsingin Yliopistossa ensin filosofian maisteriksi ja sitten juristiksi. Opiskelu tapahtui molemmilla kielillä, mutta hän kirjoittautui suomenkieliseen savo-karjalaiseen osakuntaan. Svinhufvud auskultoi Turun hovioikeudessa ja sai sieltä toimen. Hän istui karäjät Padasjoella, missä hän ahkerasti seurusteli herraskartanoiden säätyväen kanssa. Vuoden 1889 lopulla Svinhufvud meni naimisiin turkulaisen sääty naisen Ellen Timgrenin kanssa. V. 1890 syntyi poika Pehr Yngve ja seuraavana vuonna Ilmo Gretel.

Kotikieli oli enimmäkseen ruotsi. Vielä presidenttinä Svinhufvud keskusteli perheessä, kun kaikki olivat läsnä (tarkoittaa lapset vaimoineen jne.) ruotsiksi, mutta lasten kanssa isä aina puhui suomea ja äiti ruotsia. Kuten Relanderin tapauksessa, Svinhufvud puhui aina ruotsia

puolison kanssa, koska tämä osasi huonosti suomea, ja siitä tuli tapa. Presidentin mukaan lastenlapsista piti ennen kaikkea tulla suomenkielisiä. Presidenttinä Svinhufvudia usein kutsuttiin Ukko-Pekaksi, vaikeasti selitettävä titteli, ehkä osittain kielivaikeudesta johtuen, osittain syystä, että kansa hyväksyi hänet, jumaloi häntä, jolloin hänestä tuli Ukko, vanha viisas, taivaan ja ilman herra (Ottelin, A K 1927, 22).

Toisaalta Svinhufvud esiintyi todella vanhana herrana, joka välillä ärähti; ilmeisesti hän oli jonkin verran koleerinen. Kun tavallinen kansalainen ei pystynyt ääntämään hänen nimeään, siitä tuli Vinhuutti tai Sianpää. Pekka on suomenkielinen versio Pehrista. Kun Svinhufvud v. 1894 ritarihuoneella edusti sukua, hän aikaansai sen, että suomenkieli tuli tasavertaiseksi ruotsin kanssa. Tämä tapahtui sen jälkeen, kun Yrjö Koskinen oli esiintynyt siellä samasta syystä. Yrjö Koskinen oli ollut Svinhufvudin akateeminen historian opettaja, mutta oikeastaan Svinhufvud ei pitänyt hänestä. Svinhufvud osallistui suhteellisen passiivisesti viimeisiin valtiopäiviin, mutta siihen aikaan hän oli perustamassa nuorsuomalaista puoluetta ja tuli sen edustajana v. 1907 ensimmäiseen yksikamariseen eduskuntaan, jossa hänet valittiin ensimmäiseksi puhe-mieheksi. Hänen pitkä poliittinen karrierinsa huipentui, kun hänet valittiin Tasavallan Presidentiksi v. 1931 ja hän toimi presidenttinä 1931-37. Muistamme kaikki, kuinka hän peräänantamattomana tuomarina karkoitettiin Siperiaan 1914-17 ja sen jälkeen valittiin prokuraattoriksi 1917, senaatin puheenjohtajaksi 1917-18, valtionhoitajaksi 1918 ja pääministeriksi 1930.

Svinhufvud osoitti eräänlaista hyväksymistä presidenttinä Lapuanliikkeeseen - senkö takia, että eräs hänen pojistaan oli Lapuanliikkeen johtajia? Koko ajan hän korosti, ettei laittomuuksiin mennä. Tästä syystä oli sitten Mäntsälän kapina kukistettava.

Identiteetit (Relander ja Svinhufvud)

Olisi kyllä röyhkeää kutsua Relanderia tai Svinhufvudia suomenruotsalaiseksi. He olivat eläneet ja toimineet pitkään ennen itsenäisyyttä ja suomenruotsalaisuus on ennen kaikkea ilmiö, joka esiintyy

itsenäisyyden aikana (Lönnqvist, B 1981). Aikaisemmin vaalittiin ruotsia ja ruotsalaista kulttuuria pyrkimyksenä määrättyyn säätyyn ja asemaan näissä säädyissä, nimittäin aatelistossa, papistossa ja porvaristossa. Aikaisin tuli kuitenkin papisto suomalaismieliseksi (suomenkieliseksi).

Molemmat presidentit olivat kuitenkin sidoksissa myös suomen-ruotsalaiseen kulttuuriin, erityisesti perhesyistä. Kahden presidentin puolison asemasta kodissa voidaan todeta: heillä oli merkittävä rooli kodissa, ulospäin heidän puolisonsa oli ”talon herra”. Tämä piirre taas oli peritty sääty-yhteiskunnasta. Loppujen lopuksi meillä on tässä kaksi hyvää esimerkkiä kaksikielisistä, mitä ominaisuutta lainsäädäntöemme ei koskaan ole tuntenut (kerran on kylläkin väestönlaskennassa otettu selvää kaksikielisyydestä).

Svinhufvud eroaa Relanderista siinä, että hän ei ollut kynämies. Relander kirjoitti liiankin innokkaasti kirjoituskoneella, Svinhufvud oli innokas metsästäjä. Tässä oli kaksi erilaista luonnetta. Svinhufvud oli vanhoillinen, poliittisesti konservatiivi juristi ja maan isä. Relander oli intellektuelli agraari ja liberaali poliitikko. Samalla hän oli innokas maanviljelijä. Relander oli ilmeisesti liiankin moderni, joten häntä ei arvostettu, sen si jaan Svinhufvud oli ajan makuun.

C.G.E. Mannerheim

Carl Gustaf Emil Mannerheim (1867-1951) kasvoi Maskun pitäjässä (nyk. Askainen) si-jaitsevassa Louhisaaren kartanossa (ruots. Villnas) kreivi Carl Robert Mannerheimin ja Helene von Julinin toisena poikana. Hänestä tuli siten ”vain” vapaaherra (ruots. friherre, baron). Perheeseen syntyi peräti seitsemän lasta. Louhisaassa Gustaf eli vuoteen 1880, jolloin isä teki täydellisen konkurssin ja muutti rakastajattaren luo Pariisiin). Hänen oli silloin pakko myydä suuri tila linnoineen. Louhisaari pysyi kuitenkin suvussa.

Gustaf kasvoi joka tapauksessa ruotsia puhuvassa ylhäisaateliin kuuluvassa perheessä, joka piti kiinni ruotsalaisista traditioista. Nämä

olivat kuitenkin osittain kansainvälisiä. Kun äiti lapsineen vieraili pitkään Gustafin enojen luona Fiskarsissa ja äidinäidin Sallvikissa (lähellä Tammisaarta) tämä tapahtui ruotsalaisen hienoston tapojen mukaan. Mutta kun perheen henki kaiketi isän ansiosta oli ranskalainen, voimme puhua myös kansainvälisestä identiteetistä, johon kuului ruotsalaisia, ranskalaisia ja saksalaisia piirteitä.

Louhisaaren lapsilla oli 1870-luvun loppupuolella sveitsiläinen kotiopettaja, ”gubernantti” Anne Lockert, joka ilmeisesti opetti heille italiaa, ranskaa, saksaa ja englantia. Näitä kieliä lapset puhuivat päivittäin yhtä kerrallaan. Linnan palvelijakunta oli suomalais-ruotsalainen, mutta suomea Gustaf oppi huonosti, sillä hänen täytyi lukea suomea ylimääräisesti ylioppilastutkintoa varten. Tämä suoritettiin keväällä 1887. Silloin Mannerheim ryhdistäytyi ja todella rupesi voimakkaasti ponnistelemaan. Tästä syntyi kuva eteenpäinpyrkivästä nuoresta jalosukuisuudesta. Makean leivän päivät olivat jo aikaisemmin loppuneet.

Paljon oli silloin tapahtunut Gustafin elämässä. Seitsemännestä vuodesta alkaen hän oli käynyt Böökin ruotsinkielistä koulua Helsingissä. Sen ajan tapaan Mannerheimin perheellä oli Helsingissä oma talo. Mutta v. 1879 Gustaf erotettiin koulusta, koska hän oli villi ja niskuroiva. V. 1880 Mannerheim lähti Haminan kadettikouluun, mutta myös sieltä hänet erotettiin 1887 moniin vallattomuuksiin ja harha-askeliin sortuneena. Mm. hän heitti aina huulta luennoilla ja poistui usein luvottomasti kasarmilta. Toisin sanoen aikamoinen aatelisjunkkari vanhaan malliin. (Vrt Armfeltien junkkarit Halikossa).

Koulusta erottamista vastaan Gustafilla ei ollut mitään, sillä jo 1886 hän oli lähtenyt Venäjälle saadakseen sieltä upseerin koulutuksen. Hänen enonsa Albert von Julin avusti häntä koko ajan. Yksi mutta oli matkassa. Kun hän ei voinut saada hyvää todistusta Suomen kadettikoulusta, ei koulutus Venäjälläkään oikein järjestynyt, mutta vihdoin, kun hän oli opiskellut venäjää ja käyttänyt kaikkia suku- ja muita yhteyksiä hyväkseen ja tullut ylioppilaaksi hyvin numeroin, hän pääsi Venäjän ratsuväen kouluun, joka oli lähellä tsaarin sydäntä, ja koulutuksen kautta hän sitten tuli tsaarin palvelukseen ja menestyi

loistavasti sotilasurallaan. Gustaf osasi loistavasti ratsastaa ja esiintyä herrasmiehenä.

Hän osallistui kaikkiin mahdollisiin sotiin, ensin venäläis-japanilaiseen sotaan 1904-05 ja osoitti suurta urhoollisuutta päättelykykyä ja hienoa kykyä johtaa erilaisia sotatoimia. Tsaari Nikolai II käytti häntä tavallaan vakoilutehtävissä Itä-Aasiassa. Ratsumatkasta Keski-Aasian halki tehtiin tieteellinen retkikunta. Sitä varten Mannerheim sai Suomesta tiedemiesten neuvoja, mutta hän valmisteli myös hyvin matkaansa. Retkikunnan aikana Mannerheim tutustui eri heimoihin ja metsästi ahkerasti m. m. tiikereitä. Uskollisesti hän raportoi tsaarille.

Mannerheim oli edelleen temperamenttinen herrasmies. Hän osallistui villeihin juhliin, joita venäläiset upseerit järjestivät puolalais-galizialaisella sotaretkellä 1909-14 ja myös 1916 Romaniassa. Olosuhteet olivat silloin sotaisat ja tavat sen mukaiset. Yövyttiin siellä ja täällä, kerran sikalassa ja toisen kerran myllyssä. Seistiin pöydällä, hoilattiin ja juotiin maljoja. Mannerheim mukautui näihinkin tapoihin, mutta kun Romanian sotarintamalla saatiin käsiin alaston nainen, joka oli monta kertaa raiskattu, Mannerheim komentajana sai aikaan, että hänet vietiin sairaalaan toipumaan.

Mannerheimissa oli ryhtiä ja moraalialia, jotka hän oli oppinut äidiltään. Koko Venäjän ajan Mannerheim tunsi suurta rakkautta Suomea ja siellä olevaa sukua kohtaan Oli todella isänmaanystävä, joka palasi Suomeen lopullisesti bolseviikkien vallattua Venäjän lokakuussa 1917. Mannerheim oli silloin kenraaliluutnantti.

Kaikki nämä tapahtumat olivat taustana hänen sittemmin vielä loistavammalle karrierilleen Suomessa. Mannerheimilla oli ollut ja oli vielä monta roolia: valkoinen kenraali (1918 ja myöhemmin), joka johti vapaustaisteluamme (Kai Donner 1934), valtiomies, valtionhoitaja, puolustusneuvoston puheenjohtaja, presidentti, humanitaarinen johtaja (Mannerheimin lastensuojeluliiton ja Suomen Punaisen ristin johtajahahmo), sotilas, kenraali, suojeluskuntien johtaja, ylipäällikkö, sotamarsalkka). Hänestä tuli kansallisen itsenäisyyden ja yhtenäisyyden symboli ja grand seigneur. Tosin punakaarti ja eräät vasemmistolaiset nimittivät häntä lahtariksi (Screen, J.E.0 1993, alkup. 1970,

esipuhe), mutta ajan mittaan tämä negatiivinen kritiikki laimentui.

Matti Klinge on korostanut Mannerheimin rooleja ja suorituksia vv. 1918, 1919 ja 1944. Nämä olivat Klingen mukaan maallemme ratkaisevia. Hän persoonallisuutensa arvostus johti peräti Mannerheimmyyttiin ja -kulttiin. (Klinge, M 1994, 49-56). Mannerheimista tuli legenda.

Mannerheim oli mennyt Venäjällä naimisiin säätynaisen Anastasia Arapovan kanssa. Heidän keskustelukielensä oli ranska. He saivat kaksi tyttäätä, mutta avioliitto muodostui onnettomaksi ja puoliset erkanivat toisistaan. Anastasia muutti Ranskaan.

Lopputulos Mannerheimin identiteetistä on, että hän on suomenruotsalainen, aatelinen ja ranskalais-venäläinen. Lisäksi hänestä tuli suuri suomalainen johtohenkilö, jota melkein koko Suomen kansa ihaili. Historianarvostus on enemmän neutraali, mutta tuntuu silti että hänen asemansa vain kasvaa historiankirjoituksissa.

Kolmen presidentin identiteetit

Relanderista tuli avioliiton ja kanssakäymisen perusteella kaksikielinen ja pohjoismaihin suuntautuva. Hän oli kotoisin Kurkijoelta ja sivistyksensä hän sai yliopisto-opintojen ja tutkimuksen kautta, jolloin hänestä tuli maataloustohtori ja liberaali poliitikko.

Svinhufvud polveutui riikinruotsalaisesta suvusta, mutta oli aikaa myöten yhä enemmän suomensuomalainen ajattelussaan ja tekemisissään. Kuitenkin myös hän oli koulunkäyntinsä, opiskelunsa ja avioliiton kautta sivistynyt kaksikielinen juristi ja poliitikko.

Mannerheim on ainoa selvä tapaus suomenruotsalaisena, joka rakensi sivistyksensä ja kulttuurinsa aateliseen traditioonsa ja ajan myötä myös kokemuksiinsa sekä Suomessa että Venäjällä. Hänestä tuli suuri sotilas ja strategi, mutta vähemmässä määrin poliitikko.

Tavallaan kaikilla kolmella presidentillä on kaksinkertainen identiteetti, joka on erilainen kaikilla. Relander ja Svinhufvud muistuttavat toisiaan eräissä suhteissa. Mannerheim on yleismaailmallinen

johtohenkilö, joka on kotonaan sekä Suomessa että muualla. Hän olikin monikielinen, ylikansallinen. Hän on tähän saakka ainoa suomenruotsalainen, joka on tullut presidentiksi, tosin poikkeuslailla ja ilmeisesti riippumatta kielestään.

Identiteetikysymys

Erik Allardt on useasti käsitellyt identiteettiä ja myös kaksikielisyyttä ja kansallisuutta. Hän on pohtinut kieli-identiteettiä, jonka hän ilmeisesti samaistaa kansalliseen identiteettiin (Allardt, E 1986, 101), ainakin historiallisesti.

Lea Laitinen, joka on laatinut ansiokkaan artikkelin Kansankieli-kansallinen kieli, alleviivaa minun mielestäni suomenkielisten asiaa liiaksi, näin: Vaikka kansallinen identiteetti rakennettiin Suomessa 1800-luvulla suomen kielen varaan, ruotsi säilytti oikeutensa tasaveroisena kansalliskielenä, määrällisestä vähemmistöasemastaan huolimatta. Tässä kohdin haluan tuoda esille seuraavan näkökohdan: historiallisesti on päinvastoin. Suomen kieli pääsi 1800-luvulta lähtien ruotsin rinnalle tasaveroisena kielenä. Vielä on minulle kaksi lausetta epäselvää: Lönnrothin tavoitteena oli Tunkelon mukaan se, että suomenkielisillä ruotsinkielisillä ja saamenkielisillä olisi yhtä suuret kielelliset oikeudet. Tämän päivän Suomeen sovellettuna se olisi hyvin radikaali ajatus (Laitinen, L 1997) Mutta nythän on kysymys historiasta. Toinen asia on sitten, jos viimeksi mainittu lause tarkoittaa, että kaikkien suomenkielisten, ruotsinkielisten ja saamenkielisten olisi osattava kaikki nämä kolme kieltä.

Joka tapauksessa päättelemme, että oma kieli, omat kielet merkitsevät suurta osaa identiteetin muodostuksessa. Kieli edustaa myös omaa sivistystä ja kulttuuria. Kolmen presidentin historiasta selviää, että maamme siihen aikaan oli kaksikielinen ja kulttuuri sen mukainen. Kehitys on myöhemmin mennyt toiseen suuntaan, vaikka Suomi virallisesti edelleen on kaksikielinen.

C. G. Mannerheim on maamme presidenteistä ainoa suomenruotsalaiseksi laskettava henkilö artikkelin kirjoittajan perusteluiden mukaan.

LÄHTEET

Allardt E 1986: Nationalitet, språk och identitet. Sisältyy teokseen Finland i det svenska riket. Red. Sulo Huovinen. Stockholm: Kulturfonden för Sverige och Finland

Ekman, I 1982: Familjen Karl Emil Ståhlberg. Borgå

Friman, P 1955: Sodan marsalkka - rauhan presidentti. Helsinki. Otava

Juwa, E W 1957: Svinhufvud I 1861-1917. Porvoo-Helsinki WSOY

Jägersköld, S 1964: Den unge Mannerheim. Helsingfors Holger Schildt

Kataja, A 1994: Itsenäisen Suomen presidentit. Jyväskylä - Helsinki: Gummerus

Klinge, M 1994: Mesimarja myytti Mannerheim. Tutkielmia ja puheenvuoroja. Helsinki: Otava

Laitinen, I 1997: Kansankieli - kansallinen kieli. Tieteessä tapahtuu 3/97. Helsinki

Lönnqvist, B 1981: Suomenruotsalaiset. Kansatieteellinen tutkielma kieliryhmästä. Jyväskylä: Gummerus

Ottelin, A.K. 1927: Finlands historia för mellanskolor, flickskolor oeh seminarier. Helsingfors: Söderström

Pajamäki, J 1994: Assistentista presidentiksi. Lauri Kristian Relander - toinen presidenttimme. Vantaa: Metsäntutkimuslaitos. Moniste

Presidentin päiväkirja I Lauri Kristian Relanderin muistiinpanot vuosilta 1925-1927. Julkaissut Eino Jutikkala. Helsinki 1967: Weilin & Göös

Relander, T 1976: Hirvensalmen Relander-suku. Täydentänyt ja painoon saattanut P.J. Voipio. Suomen sukututkimusseuran julkaisuja 31. Helsinki

Screen, J.E.O. 1993(1970): Mannerheimin muukalaisvuodet. Porvoo etc.: WSOY

Stormbom, J 1995 Identiteetti ja koulumaailma. Koulun kansainväliset kasvot. Suomen Kouluhistoriallisen Seuran 33. vuosikirja. Helsinki

Wathen, R: Ensirakkaus, joka kesti. Suomalainen naistenlehti, artikkeli Relandereista

Virkkunen, S 1979: Relander, hymyilevä presidentti. Helsinki. Otava

Virkkunen, S 1981: Svinhufvud, kansallinen presidentti. Helsinki: Otava

Virkkunen, S 1994: Suomen presidentit I: Ståhlberg Relander Svinhufvud. Helsinki: Otava

Vlasov, L 1996: Mannerheim - tsaarin kenraali 1914-1917. Jyväskylä-Helsinki: Gummerus